

אשיוחה בקבוק

שיחות מפי
הרב אורן נזרית שליט"א

פרשת
נשא

אשיחה בחק"ד

שיחות מפי הרב אורן נזרית שליט"א

מתוך סדרת הספרים אשיחה בחק"ד (ה' כרכים)
ניתן להשיג בטלפונים 0509013000, 0506491414
למעוניינים ניתן לקבל השיחה במייל toraoren@gmail.com

תוכן הענינים

- ג. בל נתן להשפעת החג להתפוגג!
- ג. שבת פרשת נשא - שפע עצום של תורה
- ד. "ואיש את קדשיו לו יהיו..."
- ד. 'והלך לפניך צדקך'...
- ה. מה שאני נותן - זהו רכושי האמת!
- ו. "כמה שכר טוב לגומלי חסדים"
- ה. השכר האדיר של בעו ורות
- ט. האיש שלא דבקה בו כנה
- י. עשית חסד עם קבצן משגע...
- י. בעלת החסד שנוספו לה שנים
- יא. ברכתו של רבי אלהן וסרמן זצ"ל
- יא. העני - מתנה מאת ה'
- יב. עשית חסד בדבור פה
- יב. גם תוכחה - גמילות חסד היא
- יג. גר אחד - גר למאה
- יד. בזכות ברכתו של המהרש"א
- טז. היתום הפשוט שזכה לשני שלחנות
- טז. "אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעמי..."
- יז. המיליארדר המפלג... והאמלל
- יז. איני מוחל לרב מקובנא ולרב מפוניבז'!
- יח. "עשר בשביל שתעשר"
- יח. הנתינה לבחן - התחברות לצנור השפע
- יט. האדם מקבל שכר - גם על הנסבב מהנתינה
- כ. התבוננות בלקחי פרשת הנזיר

ניתן להקדיש פרשיות לברכה והצלחה ולעילוי נשמת זכיו"ב
לפרטים ניתן ליצור קשר בטל: 0506491414, 0509013000

שיחה לפרשת נשא

ואיש את קדשיו לו יהיו

והנה ביום מן הימים, והוא הולך לדרך לבוש בבגדי מלכות, כל הפמליה המלכותית שרים ויועצים מלויים אותו, ועבדים בבגדי שרד הולכים ומאירים את הדרך לפניו. וירא קבוצת תינוקות מטפחים באשפה, מלקטים אבנים ומשחקים בהם. התקנא בהם אותו שר שאף לא מזמן עלה מן האשפות, השליך מעליו את בגדיו היקרים, עזב את גדולי המלוכה, והתגלגל באשפה עם הילדים הפתאים, נתלכלך ושקע בבץ ובצחנה, היש מדה לענשו של אותו שוטה שהפנה ערף למלך, אשר בחסדו טפחו ורוממו, והוא בז לכל זה, וטנף את בגדיו ומלבושיו כאחד הריקים?

והנמשל מוכן, בחג שעבר עלינו זה מכבר, זכינו לקבל את התורה מחדש, נתעטרנו בכל הכתרים והמלבושים הנפלאים, והנה אנו עומדים בפתחה של שבת פרשת נשא, והנה אם נפשט את אצטלת הקדש ונשוב לנהג בשבת זו כמו שנהגנו קדם חג מתן תורה, אין לה בזיון למתנתו של המלך גדול מזה, והרי אנו כאותו משנה למלך ששב לשחק עם התינוקות בביבים ובאשפות. עלינו לשמר על המעמד הנשגב שזכינו אליו, ולהתעלות בשבת זו ביתר שאת וביתר עז בלמוד התורה ובקדשתה.

שבת פרשת נשא - שפע עצום של תורה
והנה עמד על כך האדמו"ר בעל 'חידושי הרי"ם' (הוב"ד ב'אוצר אפרים' נשא) שה'מדרש רבה' בפרשת נשא וכן דפי הזהר הקדוש בפרשה זו - מרבים בכמות כפולה ומכפלת משאר פרשיות השבוע, ומה הטעם בזה? אלא בגלל שפרשת נשא נקראת בדרך כלל בשבוע שחל בו חג השבועות, זמן מתן תורתנו, ולכן כאז פן היום - יורד שפע עצום

נמצאים אנו זמן מועט אחרי החג הנשגב, חג מתן תורה, בו זכינו להתעטר בב' כתרים, אחד כנגד 'נעשה' ואחד כנגד 'נשמע', והפכנו להיות עם ה', כפי שהודיע משה רבנו ליוצאי מצרים קדם מעמד הר סיני (שמות יט, ה): "ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגלה מכל העמים כי לי כל הארץ ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". וכך ברינו בשיחה הקודמת, מדי שנה בשנה, חלות עלינו אותן השפעות מרוממות, ואנו זוכים מכח מעמד הר סיני שארע ביום זה, לקרבה רוחנית שאין למעלה ממנה, בחינת: (שה"ש א, ב) "ישקני מנשיות פיהו כי טובים דידיך מיין".

בל נתן להשפעת החג להתפוגג!

חשוב מאד, שלאחר שזכינו לכל הקרבה וההתרווממות, בל נתן להשפעות להתפוגג, אל לנו לפשט את בגדי המלכות ולשוב לבגדינו הפשוטים, שהלא אין לה בזיון נורא מזה למלך מלכי המלכים שקרבנו ורוממנו אליו.

ורבי אברהם זצ"ל אחי הגר"א בספרו 'מעלות התורה' המחיש זאת על ידי משל למלך גדול ונורא, שראה אדם מטל באשפה, בלו מפה ביסורים ומלא מכאובים רעים, נגוע בכל מיני נגעים. וימצא האיש הלז חן בעיני המלך, ויצו לרחצו מן הטנוף, ולרפא אותו מתחלואיו, עד שנעשה בריא ושלם בכל איבריו. ולא הסתפק בזה, אלא הלבישו מלבושי יקר, ועטר אותו באבנים טובות ומרגליות, מסר לו את כל גניו, וצוה שכל הנהגת המלכות תהיה על ידו, ואף את בתו נתן לו לאשה, ויגדלו על כל שרי המלך ועבדיו.

של תורה, הן בתורת הדרש והן בתורת הסוד, וזהו פשר הרבוי הגדול של תורת פְּרַשְׁת נשׂא. הרי למדנו מדבריו שפְּרַשְׁת נשׂא משפעת באפן ישיר מקרשת חג השבועות, ולכן ראוי לכלנו להדבק באותו שפע הבא בשבת זו.

ואכן ענין רבוי למוד התורה הראוי לבא אחר 'מתן תורה' - הוסיף ורמז בעל 'חדושי הרי"ם' בצווי הקדוש ברוך הוא את משה לאחר מעמד הר סיני (דברים ה, כו): "לך אמר להם שובו לכם לאֶהֱלִיכֶם", דהינו שאם רצונכם שישתמרו בקרבכם אותן השפעות של מתן תורה - מטל עליכם ביתר שאת לשוב 'לאֶהֱלִיכֶם' - לאֶהֱלִי תורה, ולשגות באהבתה ולהוסיף חיל בלמודה.

"ואיש את קדשיו לו יהיו..."

את הפסוק הנאמר בפְּרַשְׁתֵּנוּ: (במדבר ה, י) "ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה" - מפרש ה'חפץ חיים' וצ"ל: עקר גדול וחשוב שצריך כל אדם לזכר בכל רגע מימי חייו, רכושו האמתי הם אך ורק פרות עמלו הרוחני, עניני קדשה בהם הוא מתעסק, וכן הממון אותו נותן לצדקה, רק קדשיו - לו יהיו, ורק אשר יתן לכהן - לו יהיה! כל שאר קניני העולם הזה, אינם מהוים קנין אמתי, נראים לאדם כאלו יש בכחם להקנות לו בטחון לעולם, אך כל התחברותם אליו אינה אלא זמנית בלבד, ובעת דחקו הם עוזבים אותו לנפשו. וכבר אמרו חז"ל (אבות ו, ט): "לפי שבשעת פטירתו של אדם, אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות - אלא תורה ומעשים טובים", והוא הממון אותו נתן לצדקה והתורה שלמד, שמלוים אותו אחר פטירתו.

וכן באר ה'בית הלוי' את הנאמר בפְּרַשְׁת תרומה: (שמות כה, א): "דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי". והדקדוק מפרסם, מהו שנקטה תורה לשון 'ויקחו', לכאורה הנה יותר מתאים לומר 'וינתנו לי תרומה'?

אלא אמרו בגמרא (ב"ב יא, א): "תנו רבנן מעשה במונבז המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצרת (=לנתינת צדקה), חברו עליו אחיו ובית אביו ואמרו לו: אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם, ואתה מבזבזם! אמר להם וכו' אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעצמי; אבותי גנזו לעולם הזה, ואני גנזתי לעולם הבא".

למדנו מדברי מונבז המלך, שהנותן צדקה אין הוא מוציא מעצמו, אלא גוזגוז לעצמו, אדרבה, הפך ההסתכלות השטחית, כל הממון שממנו האדם מהנה את עצמו - הוא ממון שמתבזבז להבל בלא יועיל, רק הממון אותו נותן לצדקה, הוא הממון שגונז האדם לעצמו, ויש לו בו תועלת אמיתית. ולפי זה מוכן היטב לשון 'ויקחו לי תרומה' - רמזה לנו התורה בדבריה שהנותן צדקה, הרי אינו מוציא משלו, אלא אדרבה הוא מכניס, רק משקיע ולוקח למען עצמו.

לשם המחשה, מספרים על אב ובנו, שהיו מהלכים בדרך, וקנו חמש לחמניות. פגשו בדרךם עני מרוד רעב ללחם, הוציא האב שתי לחמניות ונתן לו. אחרי כן בהמשך הדרך, שואל האב את הבן: "נו? אתה יכול להגיד כמה לחמניות נשארו לנו?" מציץ הבן בסל הקניות, ומשיב: "שלוש". אומר לו האב: "טעית, לא ספרת נכונה, נותרו לנו רק שתיים". "הכיצד?" - שואל הבן, "והרי עיני לנכח יביטו, שיש כאן שלש?", עונה האב: "אכן, בסל שבדינו נותרו שלש, אולם לאחר שנגיע הביתה ונאכל אותן, לא ישאר בדינו מאומה, מה שנשארו לנו באמת, אלו אותן שתי לחמניות שנתנו לעני, הן ישארו לנו לעד ולנצח נצחים...!".

'והלך לפניך צדקך'...

ומרן ה'חפץ חיים' הנה מוסיף להמחיש זאת במשל: עשיר אחד, קרא קדם מותו לבניו, ואמר להם: "דעו לכם כי בחדר הסמוך

המלך אוהבו ומגדלו יתר על כל השרים. כמובן שעליתו לגדלה של השר היהודי היתה לצנינים בעיניהם של שאר השרים בחצר המלוכה, והם קנאו בו ושטמוהו.

פעם אחת הסב המלך בחברת שריו הגויים, ודבר בשכחו של דון יצחק אברבנאל. קם אחד מהם ואמר למלך: "נכר שאתה נותן בשר היהודי אמון מלא, העמידהו פעם בנסיון לבחון האם ישר ונאמן הוא," וכיצד אעשה זאת? - הקשה המלך, אמרו לו השרים: "אם שומע אתה לעצתנו, תצוה עליו לפרט באזניך את כל רכושו, ותדע האם עשרו בא בישור". דבריהם הוטבו בעיני המלך.

כשבא השר אברבנאל לפני המלך לדרש בשלומו, בקשו המלך פי פרט לפניו את כל עשרו ונכסיו. אמר השר דון יצחק אברבנאל: "דבר המלך חק הוא לי, אלך לביתי ואעשה חשבון צדק של כל רכושי". למחרת שב והגיש את החשבון: "שבע מאות ושבעים אלף דינרי זהב", כשבאו השרים, והראה להם המלך את החשבון, צחקו ואמרו: "הן ארמונו לבדו שווה כפלים, והבית ברחוב פלוני, והשדות במקום אלמוני, צחוק עשה עמך המלך, כל השומע יצחק..."

הזעיק המלך את השמאי המלכותי, והלה אשר פי שוי נכסיו הידועים של השר עולה על הסכום שהצהיר פי כמה וכמה, וזאת מבלי להביא בחשבון את הכספים ואת המטלטלין, התכשיטים והשתפיות העסקיות.

כעס המלך מאד וחקתו בערה בו על השר שנהנה מחסדו ועשאו לצחק ולקלס, אמר המלך: "אכן בן מות הוא, אבל אם אהרנהו יעורר הדבר תסיסה, ירננו אחר הנעשה בכספי הממלכה". אמרו השרים: "מחוץ לעיר יש בית מלאכה ליצור לבנים, ובו דולק כבשן יומם ולילה. מחר בבקר כאשר יבוא השר פדרכו לדרש בשלומך, אמר לו לערוך בקור בבית המלאכה, ובינתיים תשלח לשם בלדר

ישנה כספת גדולה, שם הנחתי מטבעות שאספתי מכל העולם: כסף טורקי, צ'כי, אמריקאי, ישראלי, ואפלו כסף פרסי, כל מטבע היוצאת בעולם אספתיה בכספתי, ובנוסף צוררים בכספת בתוך עטיפת ניר גם כמה סוגי יהלומים, אבנים טובות ומרגליות, ואם תשאלוני לשם מה כל זה, אגלה לכם: הנה אני הולך לעולם שכלו טוב, ואני יודע עם איזה מטבע משתמשים שם, ואולי כלל לא נתן לקנות שם במטבעות אלא רק באבנים טובות, על כן אבקשכם להניח את הכל לצדי בתוך הקבר".

למחרת נפטר האיש, וכפי שצוה לפני מותו, קברו אותו בניו עם כל המטבעות והיהלומים שאסף לעצמו. כאשר הגיע אותו יהודי לעולם העליון, הרגיש צמא נורא, הוא בקש מהמלאך העומד שם כוס שתיה: "יש לך איך לשלם?" שואל המלאך, והיהודי משיב: "אכן דאגתי לזה, בבקשה קח דולרים, הרי זהו כסף בינלאומי", "מצטער" - אומר המלאך, "מטבע זו לא מתקבלת כאן", מגיש האיש כסף אנגלי, לירות שטרלינג, אף נענה בסרוב. "בבקשה... יש בידי כסף טורקי, צ'כי, קנדי, הולנדי, אולי ישראלי, אולי כסף פרסי", אף המלאך מסרב. "אם לא הולך כאן בכסף, הרי יש בידי אבנים טובות", הוציא אז האיש את מעטפת היהלומים, והגיש אותה, והמלאך מסרב לקבל. אף כאשר רואה את ניר העטיפה, אומר לו: "הנה יש בידיך כמה לשלם, בניר", ניר זה היה למעשה קבלה על סך עשרה שקלים שנתן האיש לצדקה. באותו הרגע הבין העשיר במוחש את מאמר חז"ל הנזכר לעיל: "לפי שבשעת פטירתו של אדם, אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות - אלא תורה ומעשים טובים".

מה שאני נותן - זהו רכושי האמיתי!

השר הגדול, רבנו דון יצחק אברבנאל זצ"ל, כהן פשר האוצר אצל מלך ספרד, והיה

עם הוראה מלכותית, שהאדם אשר יבוא לשם מחצר המלך - ישלף אל הכבשן, כף יעלם השר היהודי בלי שיודע על כף לאיש, ואף בעל המפעל לא ידע את מי השליף לאש".
הוטב הדבר בעיני המלך, ויעש כן.

למחרת יצא השר היהודי בצווי המלך לברכו לסיר במפעל הלבנים שמחוץ לעיר, והנה יהודי נצב על אם הדרך. עצר השר ושאל למבקשו, אמר היהודי: "מתגורר אני באחד הכפרים מחוץ לעיר, ואשתי ילדה בן זכר לפני שמונה ימים, היום יום מילתו ואין מי שימולו. שמא יודע מר את מלאכת המילה?". מכיון שהיה רבי יצחק מוהל ממחה, מיד התלוה אל היהודי לביתו ומל את בנו. מצוה גררה מצוה, והוא נאות להסב עם האב לסעודת מצוה, במהלכה חזק את המסבים בדברי תורה ויראה, ובסיומה העניק לאב הנמול מתנה ביד נדיבה לקניית צרכי היולדת והילוד.

בינתיים שררה בחצר המלך שמחה וצהלה, השרים חגגו את מותו של השר היהודי שנוא נפשם, שחו והתבשמו, והחליטו לשלח אל מקום הכנת הלבנים את גדול השרים, שהיה השונא המשבע ביותר לדון יצחק אברבנאל, לשמע מבגליו על סופו של שר האוצר, כיצד התחנן על נפשו ואיך הומת לבסוף.

הגיע אותו שר אל בית המלאכה, המנהל קבל את פניו בכבוד ויקר, "מאין אתם?" - שאל, "מחצר המלוכה" ענה לו השר, מיד הורה לנעל את הדלתות ולהשליכו אל הכבשן הלוהט.

לעת ערב הגיע השר אברבנאל אל המפעל, כבר בעמדו על מפתן הפתח, קבל המנהל את פניו והודיעו: "אמר למלך שהכל נעשה כרצונו", תמה האברבנאל לשמע התשובה, וכאשר גלה לו המנהל את פשר הצו, ומה נעשה לבסוף, לא אמר דבר, וסב על עקבותיו.

שב לחצר המלוכה, כשראהו המלך - נפער פיו בתדהמה, כאלו ראה מת ששב לתחייה. מסר השר היהודי את דברי מנהל המפעל, ואז הכיר למלך שנתקיים בו באברבנאל 'צדיק מצוה נחלץ ויבא רשע תחטיו', והשר הצורך מצא שם את מותו. או אז פנה האברבנאל למלך, נפל לרגליו וקרא: "אדוני המלך! מה פשעי ומה חטאתי, הן כל חיי עבדתיך באמונה, ומדוע גזרת עלי מיתה?".

"הכיצד זה עשית בי צחוק, הן רכושך עולה פי כמה וכמה על אשר הצהרת" - טען המלך.

"יסלח לי המלך" - ענה השר, "אמנם ברשותי הון רב, כהנה וכהנה, אף לא שלי הוא פי המלך הוא בעליו, עיניך הרואות, הלא זה עתה היה כפסע ביני לבין המנות במצותך אדוני המלך, וכך הייתי נפרד פהרף עין מכל רכושי ומכל ממוני, ושום תועלת לא הייתה יוצאת לי ממנו, על כן בשבקש המלך את פרוט רכושי, סכמתי את הכספים שנתתי בימי חיי לצדקה וקנימתי בהם מצוות, כספים אלו - שלי הם, מצוות אלו - לא יוכל איש לטל ממני".

"אכן" - הודה המלך, "אתה הוא הצדיק, בדין נצלת ממנות, וראויים שונאיך שיפלו תחתיד".

"כמה שכר טוב לגומלי חסדים"

איתא בגמרא (שבת קד, א): " אמרו ליה רבנן לרבי יהושע: אתו דרדקי האידינא בבי מדרשא ואמרו מילי, דאפילו בימי יהושע בן נון לא אתמר כותיהו: א"ב - אלה בינה ג"ד - גמול דלים. מאי טעמא פשטא כרעיה דגמיל לגבי דלת? שפן דרכו של גמול חסדים לרוץ אחר דלים.... ה"ו - זה שמו של הקדוש ברוך הוא, ז"ח מ"י כ"ל - ואם אתה עושה בן הקדוש ברוך הוא זן אותה, וכן אותה, ומיטיב לה, ונותן לה ירשה, וקושר לה כתר לעולם הבא".

למדנו מכאן שהגומל חסדים - עבור מספר הפרוטות שנתן לעני, זוכה ומתברך בברכה כפולה ומכפלת אלף פעמים, שהלא זוכה לדברים הרבה, הקדוש ברוך הוא וזאת וכן אותו ומיטיב לו ומוריש אותו, וקושר לו פתח. ועבדה זו רמוזה בדברי חז"ל שאמרו (ויקרא פל"ד): "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני - העני עושה עם בעל הבית". דהיינו שאם היה מקום לחשב שבעל הבית הוא ה'נותן', והעני הוא ה'מקבל', מגלים לנו חז"ל שההפך הוא הנכון, העני הוא ה'נותן' ובעל הבית שתומך בו - הוא הוא ה'מקבל' את הברכה המרבה.

בחג השבועות שעברנו זה עתה, קראנו את 'מגלת רות', אמרים חז"ל (רות רבא פ"ב): "אמר רבי זעירא, מגלה זו אין בה לא טמאה, ולא טהרה, ולא אסור, ולא התר, ולמה נכתבה? ללמדך כמה שקר טוב לגומלי חסדים".

גומלת החסדים הראשונה המזכרת במגלה - היא רות המואביה, רות היתה נכדתו של עגלון מלך מואב (על פי נזיר כג, ב), בת מלכים שנשאה למחלון בנו של אלימלך, גדול הדור ועשיר הבא מארץ ישראל, ודאי צפתה לחיות את חייה בעשר, שלנה ורוחה, אלא שמות אלימלך, ובניו מחלון וכליון, הותירו את רות אלמנה עניה, כפי שדרשו חז"ל (רות רבא פ"ב) 'וימתו גם שניהם מחלון וכליון', שבתחלה מתו סוסייהם, חמוריהם וגמליהם, דהיינו שאבדו את כל רכושם, ואחר כך 'וימת אלימלך', ואחר כך 'וימתו גם שניהם מחלון וכליון'.

וכשנעמי מחליטה לשוב לארץ ישראל, כי שמעה בשדה מואב כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם, היא משכנעת את רות לשוב לבית אביה בארץ מואב, ומבהירה לה ששום עתיד מזהיר לא נכון לה בחברת אלמנה זקנה ועניה השבה לארצה ריקם מכל, ובנוסף לכך אין לה שום סכוי למצא בארץ ישראל מי שישאנה,

שכן נאמר בתורה: "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'" וצדין לא נודעה ההלכה 'מואבי ולא מואבית', האפק נראה קודר ועגום יותר מאי פעם, אולם רות דבקה בתמותה ומצהירה: (רות א, טז): "כי אל אשר תלכי אלך ובאשר תליני אליו עמי ואלהיך אלהי", וכל כך למה? כי רות רוצה בכל לבה לגמל חסד עם חמותה, לסעד אותה לעת זקנתה, ואפלו שהולכת היא להקריב עבור זה את כל עתידה.

גומל חסד השני המזכר במגלה, הוא בעז. כידוע בעז היה בן משפחתו של אלימלך, ובדאי בושה גדולה היתה לו בגין בן משפחתו שזנח את עמו בשעתם הקשה והלך לשכן בין גויי הארץ שונאי ישראל בשדה מואב, ולא זו בלבד אלא שבניו נשאו שם נשים נכריות מואביות, נכדות של עגלון הרשע מלך מואב, ששעבד את ישראל שמונה עשרה שנה, עד כדי שזעקו אל ה' מתחת יד עלו הקשה (שופטים ג, יד-טו), הרי היתה בזה חרפה אימה לכל המשפחה.

וכאשר מגיעה השמועה שנעמי שבה משדה מואב, הרי חוזרת ונעורה הבושה הגדולה, ובנוסף מביאה היא אתה 'אות קלון' - את רות המואביה... ולהיכן היא שולחת אותה? ללקט בשדהו של בעז בן המשפחה... כפיכול בדעתה להנציח את הבניין, כל אדם שפוי היה מרחיקה, מגרש אותה לבל תהיה להתקרב אל השדה, אף בעז אדרבה מקרב אותה, ומדבר על לבה (רות ב, ח): "ויאמר בעז אל רות הלוא שמעת בתי אל תלכי ללקט בשדה אחר וגם לא תעבורי מזה וכה תדבקין עם נערתי: עיניך בשדה אשר יקצרון והלכת אחריהן הלוא צויתי את הנערים לבלתי נגעך וצמת והלכת אל הפלים ושתית מאשר ישאבון הנערים". ולאחר מכן הוא מושיב אותה לסעד לצד הקוצרים: (שם פס' יד) "ויאמר לה בעז לעת האכל גשי הלם ואכלת מן הלחם וטבלת פתך בחמץ ותשב מצד הקוצרים ויצבט לך קלי ותאכל ותשבע ותתר".

השֵׁכֵר הַאֲדִיר שֶׁל בְּעוֹ וְרוֹת

ובמה שגמל בעו חסד עם רות המואביה, ונתן לה לאכול מעט מן הקלי, וכדברי חז"ל 'קליל זעיר בראשי אצבעותיו נתן לה' - לא עם רות לבד עשה חסד, אלא עם כל ישראל לדורי דורות, עד ביאת משיח צדקנו:

אמרו חז"ל (רות רבה פ"ה): "אלו הנה ראובן יודע שהקדוש ברוך הוא מכתוב עליו וישמע ראובן ויצלהו מידם, בכתפו הנה מוליכו אצל אביו. ואלו הנה יודע אהרן שהקדוש ברוך הוא מכתוב עליו: 'הנה הוא יצא לקראתך', בתפים ובמחולות הנה יוצא לקראתו. ואלו הנה יודע בעו שהקדוש ברוך הוא מכתוב עליו: 'ויצבט לה קלי ותאכל ותשבוע ותתר', עגלות מפטמות הנה מאכילה."

וצריך להבין, להבדיל אלה אלפי הבדלות, כאשר מדבר על פוליטיקאים, שהכלל המנחה את כל מעשיהם הוא "עשית ולא פרסמת" - כאלו לא עשית, שיך לומר שאם היו יודעים שיתפרסם הדבר, יגיעו צלמי עתונות וכו' וכו' - היו עושים יותר, אבל כאן הלא מדבר בקדושי עליון, ראובן בן יעקב, הבכור שבשבטי י-ה, אהרן הראשון לשושלת הכהנה בישראל, בעז מן השופטים, וכי עליהם שיך לומר שאם היו יודעים את הנכתב עליהם היו עושים יותר?

ומבאר בזה הגאון הרב צבי קושלבסקי שליט"א: לו יציר שהיינו מבקשים מבעו, לכתב את קורות החיים שלו, כמוכן הנה מצין שהרביץ תורה ופשט את ישראל, הנהיג את כלל ישראל בתקופות קשות, האם הנה כולל בדבריו גם את הספור המדבר, שפעם אחת הגיעה גירת לשדה ונתן לה לאכול קליל זעיר בראשי אצבעותיו? מסתמא שהנה מדלג על כך, כיון שעל פניו אין לספור זה חשיבות מיחדת כלל ועקר.

ואם היינו מבקשים מאהרן הכהן שיכתב את קורות חייו, ודאי שהנה מצין מה שאמרו

במשנה (אבות פ"א מ"ב) "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", כמה השפנות שלום עשה אהרן הכהן במהלך חייו? במסכת פלה רבתי (פ"ג מ"א) מבאר ששמונים אלה ילדים נולדו מהשלום בית שהיה משפין אהרן הכהן בין איש לאשתו, ומקרבן לתורה - כמה ישיבות לבעלי תשובה הקים אהרן הכהן, האם בתוך הביגורפיה רבת המעש של אהרן הכהן היה מכניס גם את הנקדה הזו, שבעת שמשא אחיו בא למצרים כדי לגאל את ישראל שמח הוא בלבו על כך? לא מסתבר שנקדה זו הייתה כל כך חשובה בעיניו.

אולם כאשר אנו מתבוננים פיוס, לאחר כמה אלפי שנים, במעשהו זה של אהרן - אנו למדים כמה חשיבות הייתה לו עבור גאלת עם ישראל. כאשר הקדוש ברוך הוא מבקש ממש רבנו שיגאל את ישראל, אחת הסבות המרכזיות לסרובו הנה החשש להפגס בתחומו של אהרן (שמות רבה פ"ג): "ורבנן אמרי סבור אתה שהנה מעכב משה לילה, אינו כן, אלא כמכבד לאהרן, שהיה משה אומר עד שלא עמדתי הנה אהרן אחי מתנבא להם במצרים פ' שנה... עכשו אפגס בתחומו של אחי ויהיה מצר, בשביל כך לא הנה מבקש לילה". ואכן אלו הנה משה מסרב לקבל את השליחות - הייתה נמנעת גאלת ישראל לעולמי עד, כדברי המדרש (שם) "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה - לומר אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם". נמצא להבטחת ה' וראף ושמח בלבו הייתה חשיבות מכרעת בהספמתו של משה לקבל את השליחות, וממילא היא הגורם לגאלת עם ישראל. ומוכן מעתה שאלו אהרן הנה יודע כמה חשיבות מיחסת ל'וראף ושמח בלבו' - לא רק שהיה שמח בלבו, אלא הנה יוצא בתפים ובמחולות.

אותה חשיבות מכרעת, מיחסת גם למעשה הפעוט לכאורה של בעז, אותו מעשה נתינה

לחסות תחת כנפיו - אמר רבי אבין, גדול כחן של גומלי חסדים, שאין חסין לא בצל שחר, ולא בצל כנפי ארץ, ולא בצל כנפי שמש, ולא בצל כנפי חיות, ולא בצל כנפי כרובים, ולא בצל כנפי שרפים, אלא בצלו של הקדוש ברוך הוא, הדיא הוא דכתיב: "מה יקר חסדך אלהים וכני אדם בצל כנפיך יחסיין".

הוא אשר פתחנו, הגומל חסד - לא לחברו הוא גומל, אלא לעצמו, הקדוש ברוך הוא זן אותו וכן אותו ומטיב לו ומוריש אותו, וקושר לו כתר... גם בעז ורות עשו חסד, הקריבו מעצמם, ורק לאחר זמן, הברר למפרע כמה ברכה ושפע אדיר נשפע עליהם מאותם מעשי חסד.

האיש שלא דבקה בו כנה

ספור מאלף מובא בקנטרס נפלאות משנות הזעם לנגיד רבי אברהם הכהן קאהן שיחיה מברוקלין ניו יורק:

"אבי מורי, הנגיד רבי יום טוב הכהן זצ"ל, היה ממכניסי האורחים הנודעים בעיר פרשבורג. וכך היה מנהג הכנסת אורחים בפרשבורג: בסיום התפלה בליל שבת קדש, עמדו כל האורחים העניים בשורה ליד פתח בית הכנסת, כל בעל הבית בחר לו אורח לסעודת שבת. בכונה תחלה השתדל אבי מורי לצאת אחרון מבית הכנסת, מפני שבעלי הבתים בחרו באורחים שהמראה החיצוני שלהם נאה, והיו לבושים במלבוש נקי ומסדר, אבל אלו שהמראה החיצוני שלהם מכוער ולבושם מלכלך וקרוע - נשארו בבית הכנסת מאין דורש. את כל הנשארים הללו הזמין אבי לביתו, ולקחם לסעד עמו על שלחנו.

בין האורחים נמצאו פאלו שמטרדות הדרך התלכלכו מאד, ונדרף מהם ריח רע ביותר, ויש מהם שהיו על בגדיהם ושערוותיהם כנים ופשפשים, עד כדי שהמשרתים הגוים לא יכלו לסבל אותם מחמת הלכלוך והריח הרע. לאחר הסעודה נאלצו המשרתים לקנח ולנקות

של מעט חטים - הוא אשר קרב בין בעז לרות, והביא לנשואיהם, ומזווג זה - יצא נעים זמירות ישראל, דוד המלך עליו השלום, משורר ספר התהלים ושרש נשמת משיח, ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכלם' (יחזקאל לו, כד). האם היה נתן לעבר את הגלות ללא ספר תהלים שנהרות של דמעות נשפכו בין דפיו? האם נתן לחשב כיצד היינו עוברים את הגלות ללא התקנה לביאת המשיח ולגאולה? כמה שנה מעשה הנתינה הפעוט של בעז, לזה אומר המדרש שאלו היה יודע איזה ערך יש למעשהו - ודאי שהיה נותן לה למאכלה עגלים מפטמים.

ומעבר לכך שבמעשהו של בעז טמונה תועלת עצומה לכלל ישראל, היתה בזה תועלת בראש ובראשונה לו עצמו, שהלא אמרו חז"ל (כ"ב זא, א): "מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו, שנאמר: ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ, ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות, אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו, ובכלן לא זמן את מנות (אבי שמשון). אמר: כוונתו עקרה במאי פרעא לי (פרדה עקרה הוא זה, ואין לו בנים שיזמין לי לסעודתן). תאנא: וכלן מתו בחייו". דהינו שבבעבור הפגיעה שפגע בעז במנות אבי שמשון, מתו כל ששים ילדיו, ולעמת זאת, בעבור שקרב את רות המואביה, זכה להבנות ממנה בזרע קדש של קימא, ויצאה ממנו שושלת מפארה של מלכי בית דוד.

וגם רות המואביה, שגמלה חסד עם חמותה, האריכה ימים, זכתה וראתה את צאצאה שלמה המלך יושב על כסא מלכותו, כדברי הגמרא (כ"ב שם ע"ב): "זו רות המואביה שראתה במלכות שלמה בן בנו של בן בנה, שנאמר: וישם כסא לאם המלך, ואמר רבי אלעזר: לאמה של מלכות". ובמדרש (לקוט שמעוני רות, רמז תרב): "ויתהי משפחתך שלמה" - שלמה כתיב, רמז לה שלמה יעמד ממך. אשר באת

סלבוֹדְקָה, וְהִנֵּה כָּבֵד עָבְרוּ יוֹתֵר מִחֻמֵּשׁ שָׁנִים מֵהַחֲתָנָה, וְעַדִּין לֹא זָכָה לְזַרַע שֶׁל קַיִמָּא.

בְּבִגְי בְּרַק הַסְּתוֹכֵב קִבְּצָן רַחוּב מְעַט מְעַרְעֵר בְּנַפְשׁוֹ, וּבְשִׁגְעוֹנוֹ הָיָה חוֹשֵׁב עֲצָמוֹ כְּאֲדָמוֹ"ר, הַ"בוֹסְקוֹבֵר רַבֵּיה" קָרָא לְעֲצָמוֹ. וְהִנֵּה מְגִיעַ עָרֵב רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְהַקִּבְּצָן "הָאֲדָמוֹ"ר" נִכְנָס לְיִשְׁבֵּיהָ, נִגַּשׁ לְאוֹתוֹ אֲבָרָךְ וּמִבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ שְׂבִיבָא לְנִקּוֹת אֲצִלוֹ אֶת הַבֵּית, כַּמּוֹכֵן שְׁלֵתִפְסִיתוֹ שֶׁל הָאֲדָמוֹ"ר הַמְדַמָּה, זוֹהִי זְכוּת גְּדוּלָה עֲבוּר הָאֲבָרָךְ שִׁיְהִיָּה מְשַׁמֵּשׂ אֲצִלוֹ וַיִּנְקֶה אֶת בֵּיתוֹ...

הַסָּפִים הָאֲבָרָךְ וְנִגַּשׁ לְבֵיתוֹ שֶׁל הַקִּבְּצָן, אֵךְ לְמֵרָאָה הַלְּכוּף הָרֵב חָשְׁכוּ עֵינָיו... הוּא הִתְחִיל לְנִקּוֹת, אֵךְ כִּינֵן שֶׁהֲצִטְבְּרוּ עַל הַרְצָפָה כַּמָּה שְׂכָבוֹת שֶׁל לְכוּף וְסִמְרֻטִים דְּבוֹקִים, הַכִּין שְׁזָקוֹק הוּא לְשַׁעוֹת רַבּוֹת כְּדִי לְהִסִּיר אֶת כָּל הַלְּכוּף. הָאֲבָרָךְ נָקָה עַד כַּמָּה שְׁהִיָּה יְכוּל, וְסִים בְּהַבְטִיחוֹ שֶׁלְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה יָבוֹא לְהַמְשִׁיךְ אֶת הָעֲבוּדָה.

לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה, אֲרָגַן אוֹתוֹ תְּלִמִּיד חֲכָם כַּמָּה אֲבָרְכִים, וּבְכַחוֹת מְשַׁתְּפִים עָבְדוּ מִסְפָּר שַׁעוֹת וְהִסִּירוּ אֶת כָּל הַשְּׂכָבוֹת שֶׁהָיוּ דְבוֹקוֹת לְרַצְפָּה. הַ"בוֹסְקוֹבֵר רַבֵּיה" הָיָה יוֹשֵׁב וּמְבִיט בָּהֶם, נִהְנֶה מִכָּל רִגְעַ, כִּי מְלַבֵּד הַרְגָּשָׁת חֲשִׁיבוֹת שְׂאֲבָרְכִים הַנִּרְאִים מִשְׁכָּמָם וּמְעַלָּה עוֹבְדִים בְּשִׁבְלֵוֹ וּמְשַׁמְשִׁים אוֹתוֹ, הָרִי שְׂבָכָל שְׂכָבָה שֶׁהִסִּירוּ מֵהַרְצָפָה נִמְצְאוּ מְטַבְּעוֹת כֶּסֶף רַבִּים שֶׁהַחֲבִיבֵי שָׁם, וְהָיָה סוֹפֵר אֶת הַכֶּסֶף וְשָׁמַח עַל שְׁנֵהִיָּה עֲשִׂיר תוֹךְ כַּמָּה שַׁעוֹת... לְאַחַר שְׁמָרְקוֹ וְשִׁטְפוֹ אֶת הַבֵּית שָׁבוּ לְבֵיתָם.

מִסְפָּר אוֹתוֹ תְּלִמִּיד חֲכָם: בְּאוֹתָהּ שָׁנָה בְּחֻדֵשׁ תַּמּוּז נוֹלַד בְּנֵי הָרֵאשׁוֹן, הַדְּבָר מְפִלִיא שֶׁכֵּן חֻדֵשׁ תַּמּוּז יוֹצֵא תְּשַׁעָּה חֻדָּשִׁים בְּדִיוֹק מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה...

הַכֶּסֶפוֹת הַמְּפֹאָרִים מֵהַלְּכוּף שֶׁהִבִּיאוּ עִמָּם הָאוֹרְחִים, וְתוֹךְ כְּדִי כִּף הַתְּרַעְמוֹ בְּיוֹתֵר לְמָה מְכַנְיָסִים הַבֵּיתָה אֲנָשִׁים כְּאֵלוֹ. אִמִּי הַצְּדָקְנִית עָלֶיהָ הַשְּׁלוֹם מְעוֹלָם לֹא הִתְרַעְמָה עַל כֶּף, מְעוֹלָם לֹא שְׁמַעְתִּי שֶׁתִּשְׁאַל אֶת אָבִי מוֹרֵי לְמָה בְּחֻרַת בְּעִנְיִים אֵלוֹ דוֹקָא, אֲדַרְבָּה הַרְגִּישָׁה בְּצַעֲרָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כַּכְּדָה אוֹתָם בְּיוֹתֵרֵת הַכְּבוֹד, וְדַבְּרָה עַל לֶבָם לְהַחְזִיקָם וּלְאַמְצָם לְכָל יְפָלוֹ בְּרוּחָם.

שָׁנִים מוֹעֲטוֹת לְאַחַר מִכֵּן פְּרָצָה הַשּׁוֹאָה הָאֲיָמָה, נִאֲלָצְתִּי לְהַפְרֵד מִמִּשְׁפַּחְתִּי וּתְלָאוֹת רַבּוֹת מְצָאוּנִי בְּשָׁנוֹת הַזֵּעַם, אוֹלָם בְּחֻסְדֵי שְׁמִים נִתְקִים בִּי יִסְרֵינִי יְ-הֵה וְלִמּוֹת לֹא נִתְנַנְנִי. בְּסִיּוֹם הַמְּלַחְמָה נוֹדַע לִי כִּי אֵךְ אָבִי וְצִ"ל הַצְּלִיחַ בְּנִסִּים לְהַנְצִל מִגִּיאַת הַהִרְיָגָה. וְאֵכֵן נִפְגְּשָׁנוּ וּפְרָצָנוּ בְּכִי זֶה בְּזוֹעוֹת זֶה, אָבִי סִפֵּר לִי אֶת כָּל הַנְּסִים שֶׁאַרְעוּ לוֹ בְּמַחְנוֹת הַכְּפִיָּה וְהַשְּׁמָדָה, וְעַל הַכָּל הוֹדָה לֵה' יְתִבְרַךְ שֶׁלֹּא נִגְעַל בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, וְאַפְלוֹ חֵלֶב עֲכוּ"ם לֹא בָּא לְפִיו.

אֶחָד הַפְּלָאִים שֶׁסִּפֵּר לִי אָבִי מוֹרֵי קֶשׁוֹר לְרֵאשִׁית הַסְּפּוֹר, כִּידוּעַ הָיוּ כָּל הָאֲנָשִׁים בְּמַחְנוֹת הַכְּפִיָּה וְהַשְּׁמָדָה מְלָאִים כְּנִים וּפְשָׁפְשִׁים, עַד שֶׁלֹּא הָיָה אָדָם שֶׁנִּמְלֵט מִמֶּכָּה זוֹ, אֵךְ אָבִי מוֹרֵי נִצַּל מִפְּגִיעַתָם בְּאִפְסָן פְּלָאִי, גַּם כְּשִׁמְיָנוּ וּמִשְׁמָאֵלוֹ, מְלִפְנֵי וּמֵאַחֲרָיו יִשְׁבוּ וְשָׁכְבוּ אֲנָשִׁים מְלָאִים בְּכִנִּים - לֹא נִפְגַּע הוּא מִן הַמֶּכָּה הַזֶּה כָּלֵל וְעַקֵּר, וְלֹא הִיָּתָה עַל גּוֹפּוֹ וּבְגָדָיו אֲפָלוֹ כְּנֵה אַחַת. בְּאַחַת הַשִּׁיחוֹת אָמַר לִי אָבִי שֶׁהוּא תוֹלָה זֹאת מִדָּה כְּנֵה מִדָּה עַל שֶׁהַכְּנִים לְבֵיתוֹ אוֹרְחִים כְּמוֹת שְׁהֵם, וְאַפְלוֹ שֶׁהָיוּ עַל בְּגָדֵיהֶם וְשַׁעֲרוֹתֵיהֶם כְּנִים וּפְשָׁפְשִׁים לֹא נִמְנַע מִלְּהַכְּנִים לְבֵיתוֹ, לְכֵן זָכָה שֶׁלֹּא שָׁלְטוּ בוֹ, וְהָיָה נְקִי מֵהֶם לְגַמְרֵי..."

עֲשִׂית חֶסֶד עִם קִבְּצָן מִשְׁגָּע...

בְּעֵלֵת הַחֶסֶד שֶׁנוֹסְפוֹ לָהּ שָׁנִים מִסְפָּר הַגָּאוֹן רַבִּי שְׁלֵמָה לְוִינְשְׁטֵין שְׁלִיט"א: אָבִי וְאִמִּי עָלִיָּהֶם הַשְּׁלוֹם, הָיוּ בְּעֵלֵי חֶסֶד מִן

מִסְפָּר עַל יְהוּדֵי תְּלִמִּיד חֲכָם גְּדוּל, שְׁלִפְנֵי כְּשִׁלְשִׁים שָׁנָה הָיָה לוֹמֵד כְּאֲבָרָךְ בִּישִׁיבַת

המדרגה הראשונה, ארבעה אחים אנחנו, אולם הורי גדלו בביתם עוד ששה עשר ילדים, שכלל לא היו שלהם. אמי המנוחה עליה השלום, נפטרה בפתאומיות בתאריך כ"ג אב תשמ"ט בשעה אחת אחר חצות, בעצומה של 'שבת חתן' משפחתית, בעודה בת חמשים וארבע שנים. כמובן שההלם היה גדול, וצער רב תפס את כל בני המשפחה בעקבות הפטירה הקטופה.

לאחר ה'שבעה' ספר לי אחי, כי במהלך ימי האבל, הביע משאלת לב, שאמא עליה השלום תתגלה אליו בחלום, ותבהיר לו מדוע נגזר עליה להפטר בדמי ימיה בפתאומיות שכזו.

ואכן לאחר כמה ימים, מספר אחי, הנה בחלום הלילה הוא רואה את דמותה של אמא עליה השלום, האומרת לו: "דע לה, כי עשרים ושנים שנה בדיוק לפני פטירתי, בתאריך כ"ג אב תשכ"ז בשעה אחת אחר חצות, לדתי את אחיך שלוימי (הוא הרב שלמה לוינשטיין), הייתי שרויה בסכנה גדולה, ונגזר עלי להפטר מן העולם תוך כדי הלדה. אזי באו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא וחלו את פניו לאמר: אשה שכזו, שכל ימיה רק חסד ועזרה לנצרכים, שיך להמיט אסון כזה על משפחתה ולקטפה בשנות ה-30 לחייה? אכן קבל הבורא טעון זה, ונוספו לי עוד 22 שנה בדיוק. ועתה שנושלם הזמן שנקצב לי לפני משורת הדין - שבה נשמת לי לצור מחצבתה".

מעשה זה, מעלה בזכרון את המספר בגמרא (כ"ב יא, א): תניא אמרו עליו על בנימין הצדיק שהיה ממנה על קפה של צדקה. פעם אחת באה אשה אחת לפניו בשני בצרת אמרה לו: רבי פרנסני. אמר לה העבודה שאין בקפה של צדקה כלום. אמרה לו: רבי, אם אין אתה מפרנסני הרי אשה ושבעה בניה מתים. צמד ופרנסה משלו. לימים חלה בנימין הצדיק ונטה למות. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש

ברוך הוא. רבנו של עולם. אתה אמרת כל המקיים נפש אחת מישראל כאלו קים עולם מלא. ובנימין הצדיק שהחיה אשה ושבעה בניה ימות בשנים מועטות הללו. מיד קרעו לו גזר דינו. תנא הוסיפו לו עשרים ושנים שנה על שנותיו.

ברכתו של רבי אלחנן וסרמן זצ"ל

אמו של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל ואחותה, ילידות ברנוביץ' היו, והתמסרו יחדו למען רוחת תלמידי 'מתיבתא אהל תורה' - שייבתו של רבי אלחנן וסרמן זצ"ל ששכנה בעיר. ובתקופת המלחמה, כאשר הבחורים היו רעבים ללחם, היו עוברות בין בתי העיר ואוספות כסף כדי שתהיה אפשרות לקנות לחם ומזון עבור הבחורים.

ראה הגאון הצדיק רבי אלחנן וסרמן הי"ד את מעשיהן, ובהתרגשותו כי רבה - ברכן באריכות ימים ושנים, ואכן ברכתו לא שבה ריקם, אמו של רבי בן ציון נפטרה בשנת תשס"ד בגיל תשעים ושש שנים, ואחותה הייתה מבגרת ממנה, תבדל לחיים טובים, מתגוררת בארצות הברית עד מאה ועשרים.

העני - מתנה מאת ה'

חדוש נפלא מופיע בדברי הזהר הקדוש (נרא דף קד, א): "בשעתא דקודשא בריך הוא רחמים ליה לבר נש, משדר ליה דורונא, ומאן איהו, מספנא, בגין דיזפי ביה. וכיון דזכי ביה, איהו אמשיך עליה חד חוטא דחסד דאתמשך מסטר ימינא ופריש ארישיה ורשים ליה, בגין דכד ייתי דינא לעלמא ההוא מתבלא יזדהר ביה, וזקיף עינוי וקמא לההוא רשימו וכדין אסתלק מניה" (תרגום: בשעה שהקדוש ברוך הוא אוהב את האדם, הרי הוא שולח לו מתנה, ומהי המתנה? עני, כדי שיזכה על דו, וכיון שרחם על העני - הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד, הנמשך מצד ימין, ופורש על ראשו, כדי שפאשר יבוא הדין לעולם - וזהו בו המחבל מלהזיקו ויסתלק ממנו).

ואם נתבונן, הרי דבר זה שיף אצל כל אחד ואחד, ואף זה בכלל 'גמול דלים', מי לא נחשב בדבר זה בבחינת 'דל' - שהרי כל אחד רוצה לשמע לפעמים מלה טובה, כל אחד זקוק לעדוד ופרגון, וכך אמרו בית הלל (פתיבות י, א): "מי שלקח מקח רע מן השוק, ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו? הוי אומר ישבחנו בעיניו, מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעתו של אדם מערכת עם הבריות".

ומה השכר על כך? - אם אתה עושה בן הקדוש ברוך הוא זן אותך, וכן אותך, ומיטיב לך, ונותן לך 'רשה, וקושר לך כתר לעולם הבא...

גם תוכחה - גמילות חסד היא

הגאון רבי יהונתן איבשיץ וצ"ל, בתוכחת מוסר שנשא בקהלת קדש מיץ (נדפס ב"יצרות דבש" ח"א דרוש י'), מעורר על מצב הדור, שנתמעטה בו התוכחה, ונתמעטו המוכיחים. והיה אם אחד מ'ישראל מצוי בצרה חמרתית - כלם נרתמים מסייעים בידו להחליץ ממנה, אולם כאשר אדם מ'ישראל נתפס לחטא ומצוי בצרת הנפש, כל אחד נשמט מלהוכיחו להצילו מן החטא, ומפטיר 'שלום עליך נפשי'.

ואלו דבריו: הביטו וראו, והיה אם יעליל השררה על יהודי - הלא כל ישראל זריזין להצילו בהשתדלות בנפשם ומאדם, ואין צריך לומר להצלת נפשות, הלא אח פדה יפדה, ויתקעו עצמם ממש בנפשם ומאדם יום ולילה לא ישבתו, וכי יחלה אחד - הלא כלם מתפללים ומבקרים, וכל העזר האפשרי לא יאצל מהם. וכאשר אשה תהיה מקשה לילד, ויבא חבל לה - הלא כל נשים שאננות ועשירות יקומו באישון לילה וילכו להיות נעור לעזר, היש לך אהבה ואחנה ורעות גדולה מזו...

אבל באהבת הנפש, שהיא עקר האהבה, אהבה נצחית ואהבה שסופה להתקיים -

מבאר מדברי הזהר הנ"ל שלפעמים מתוחה מדת דין על האדם, ורוצה לפגע בו, מה עושה הקדוש ברוך הוא? מביא לפניו איזה עני כדי שייטיב לו וירחם עליו, וכך נמשכת עליו עצמו מדה של חסד ורחמים, והרי הוא נצל. ולאור זאת באר בספר 'תולדות יעקב יוסף' (פרשת ויקרא) את מאמר הפסוק: (דברים יג, יח) "ונתן לך רחמים ורחמך", הקדוש ברוך הוא שולח לך עני כדי לרחם עליו, וממילא אף אתה זוכה לרחמים. וכן באר לשון הכתוב: (תהלים סב, יג) "ולך אדני חסד כי אתה תשלם לאיש כמעשהו", דהינו שה' מזמין לאיש את החסדים בכונה תחלה, כדי ש'אתה תשלם לאיש כמעשהו', כמו שהאיש עושה חסד, כך יגמל הקדוש ברוך הוא עמו ממש כמעשהו, וגם עליו ימשכו חסדים.

עשית חסד בדבור פה

ואיתא בזהר הקדוש (תריע דף מו, ב) שפשם שאדם נענש בצרעת על דבור רע שאמר על חברו, כך נענש כאשר צריך לומר דבור טוב לחברו, והוא שותק ואינו אומר, כגון הרואה בחברו דבר עברה, והוא בוחר שלא להוכיחו, או גם בן אם רואה בחברו דבר טוב, והוא שותק מלהדגיש בפניו זאת ונמנע מלשבחו על כך.

וזהו שאמר הכתוב: (תהלים לט, ג) "נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר" - פסוק זה אמרו דוד המלך עליו השלום כאשר לקה בצרעת, 'נאלמתי דומיה' - כאשר ראיתי איזה דבר אצל אחרים שעשו שלא כהגון, ובחתי להאלם דומיה ולא להוכיחם, 'החשיתי מטוב' - כאשר היה ראוי לומר לחברי איזו מלה טובה על מעשה טוב, ואלו אני החשיתי מטוב, וכתוצאה מכך 'כאבי נעכר' יסורים מכערים של צרעת לא עלינו דבקו בי, ועל כך אמר דוד המלך 'פנה אלי וננני', כלומר שכביכול הקדוש ברוך הוא הפנה פניו ממנו.

בעוונותינו הרבים אין בינינו אלא מעט, כי אם יראה איש את רעהו הולך שוכב בדרך לבו, לא ייסר אותו, ולא יאמר לו 'אל אחי! לא טוב המעשה ולא זו דרך החיים אשר ה' הקדש יקרא לה'. ואם יראה חברו מדבר בבית הפנסת, במקום שאסור לדבר, לא ימחה בידו. אם יראה מתלוצץ ומרבה שיחה עם נשים, מדבר נבול פה ודברי נרנן ולשון הרע וכדומה, לא ימחה בידו כלל... אוי ואבוי! היש שונא גדול מזה, רואה חברו טובע בנהר ואין מוחה...

באמת רב המוני עם, חושבים כי זאת להוכיח רק לרב ומורה, אבל איש אחר לא נאה לו להוכיח לעמיתו. וזהו שקר! טועים אתם בזה, אדרבה, אם רב יוכיח - יאמרו אין כל אדם יוכל להיות רב ומורה, ומי כמוהו עושה, וזה יאמר כף וזה כף ויתלוצצו על הרב. אבל אם איש כערכו יוכיחו, ויאמר לו: מה תחשדני, גם לי לבב כמוך ואין אני גבוה מדרךך, רק הדבר רע לשמים וכהנה, ולמה לא תחוס על נפשך? ומה תמרה פי קונך? ידעתי כי דברים כאלה יותר יפעלו מכל תוכחות שלי מימים ימימה, ולכך אמרו חז"ל: (אבות פ"א מ"ו) "עשה לך רב וקנה לך חבר", כי חבר יותר צריך מרב עד שתקנה אותו בכסף מלא, וחבר טוב פועל יותר מעשרה רבנים.

וממשיך רבי יהונתן ואומר: פעמים יאמר האדם, אם אוכיח את החוטאים ודאי יתלוצצו עלי ויזחקו ממני, אולם כבר נודע מאמר עקביא (עדות פ"ה מ"ו) "מוטב שאהיה שוטה כל ימי ואל אהיה רשע שעה אחת לפני המקום".

ומביא שם בשם הזהר הקדוש, שהפליג בגדל השבח והיקר הראוי למעלת המוכיח את החוטאים: באשר ישראל מתפללים בצבור, ומסיימים ברבת 'מחיה מתים' - ברוז קרי מאן הוא גברא דמשגיח להוכיח חוטאים, ולהדרם לפלחנא דמלכא קדישא, ובא מלאך ומביא דמות

דיוקן של איש כזה, ואם בן מה חשוב השחוק והבזיון שיש לו בעולם הזה, ומה ערך יש לו נגד השכר ועשיית רצון קונו ונחת רוח ליוצרו, אשרי אדם יחזיק בו.

ומה טעם הפרוז יוצא דוקא בסיום ברבת 'מחיה מתים'? כי המוכיח את החוטאים, גם הוא בכלל 'מחיה מתים', הרשעים הם מתים אמתיים, ועל ידי תשובה הם חוזרים להיות חיים, ממש תחית המתים.

וכאן פונה רבי יהונתן לבני צדתו בקריאה נרגשת: "ולכך, אחי ורעי! כמה יקר בעיניכם לומר 'זה מחיה מתים', ומעשה אליהו ואלישע הוא ממבחר שבפלאים שהחיה המתים, ודבר זה בינדכם לעשות כל רגע ושעה, להשיב רבים מעוון ולהחזיר טועים לדרך הישר, זו היא תחית המתים המבחרת. כי מה נפקא מנה בגוף אשר תחלתו מטפה סרוחה וסופו למקום רמה ותולעה, אבל עקר התחיה לנשמת אדם, אשר היא גר אלהים וכבחה, חשך ולא אור, בעברו את מצות ה', ויש לה מיתה עצמית, ועל ידי החזרה בתשובה ושמוע לקול מוכיח - תשוב רוח לנדנה וחיה תחיה, ולכך אמרו: (פסחים סח, א) צדיקים בינדם להחיות מתים כל שעה ורגע".

גר אחד - גר למאה

באור נוסף אמרו המפרשים בפסוק: (במדבר ה, י) "ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה", שהלא בידוע, אדם העוסק במסחר ותומך בלומד תורה - זוכה להיות שתף בשכר תורתו, וכן איתא בשלחן ערוך (יורה דעה רמו, א): "מי שאי אפשר לו ללמד, מפני שאינו יודע כלל ללמד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים. הגה: ותחשב לו כאלו לומד בעצמו (טור). ויכול אדם להתנות עם חברו שהוא יעסק בתורה והוא ימציא לו פרנסה, ויחלק עמו השכר". עסקה זו נודעת בכנוי 'הסכם יששכר וזבולון'.

ומקור הדברים במדרש (ב"ר פצ"ט): "זבולן לחוף ימים ישכן, הרי זבולון קדם ליששכר, שכן מיחסן יששכר זבולון, ולמה בן? אלא שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא ויששכר עוסק בתורה, וזבולון בא ומאכילו לפיכך קדמו, עליו אמר הכתוב: (משלי ג) "עץ חיים היא למחזיקים בה", יששכר כונס וזבולון מביא באניות ומוכר ומביא לו כל צרכו, וכן משה אומר: (דברים לג) "שמח זבולן בצאתך", למה? שיששכר באהליך, שלח הן - שאת מסייעו לישב בהן".

אולם לכאורה קשה, וכי ראוי לו לאותו לומד תורה, לותר על מחצית משכרו, שהוא שוכר עצום ורב בבחינת 'עין לא ראתה אלקים זולתך', עבור מי שמספק לו צרכים גשמיים, לחם, חלב וביצים? וכי עסקה הוגנת היא זו?

לזה מניחה התורה את דעתו של 'יששכר', ואומרת 'ואיש את קדשיו לו יהיו', זוכה יששכר לשכר שלם ולא נחסר כלום, ומאידך 'איש אשר נתן לכהן לו יהיה' - גם ה'זבולון' שנותן לפיו של לומד התורה (בחינת כהן, כאמרו 'כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו') זוכה לשכר שלם, הא כיצד? אלא הבאור בזה שתלמוד תורה הוא בבחינת גר, 'גר לאחד - גר למאה', נתן להדליק מהגור עוד גרות רבים לאלפים ורכבות ואין הוא נחסר כלום. ממילא גם ה'יששכר' וגם ה'זבולון', זוכים בשכר שלם, ואין שכרו של זה על חשבון זה.

זכות ברכתו של המהרש"א

מספר על המהרש"א, שהיה רב ואב"ד בעיר אוסטראה, ובאותה תקופה הקים בעירו ישיבה גדולה, אליה נקבצו ובאו מכל רחבי המדינה טובי בני התורה, שבקשו להסתופף בצלו של המהרש"א. כשהמקום היה צר מהכיל, החליטו פרנסי הקהלה לבנות בית מדרש חדש גדול ומרוח מן הראשון.

אחד מתושבי העיר, צדיק וענו ונחבא אל הכלים, הגיע בסתר אל השמש, והודיעו כי הוא מבקש לקנות את אבן הפנה, שממנה יתחילו לבנות את בית המדרש הגדול. אולם כיון שאינו מענין שידעו זאת אנשי העיר, לכן בקש שפאשר תערו המכירה לזכות את הרבים בהשתתפות בפניה, יציע השמש תחתיו את המחיר חמש מאות רובל כסף.

כאשר הכריז השמש כי אבן הפנה נקנתה על ידי אחד מאנשי העיר החפץ בעלום שמו, במחיר חמש מאות רובל כסף, הסתקרו כלם לדעת מיהו האיש, אולם הנדיב נותר באלמוניותו, ואף ותר על הזכות להניח את אבן הפנה, וכבד בכך את המהרש"א.

המהרש"א עצמו חפץ מאד לדעת מיהו הנדיב הצדיק שפזר קמון כה רב למטרה קדושה שכזו, ועוד בקש שלא תגלה שמו ברבים, כדי להגדיל את יקרת המצוה וערכה. הגיע האיש לבית המהרש"א, וספר לו כי אמנם איננו איש עשיר, אולם כיון שלא זכה לפרי בטן, החליט למכור את ביתו וכל חפציו לבנות בית המדרש החדש, למען יהיה לו יד ושם טוב מבנים ומבנות.

שמע זאת המהרש"א, וברכו נרגשות כי זכות המצוה תעמד לו, ויזכה לבן זכר. ולא זו בלבד, אלא יזכה שבנו ילמד בישיבה שאת אבן פנתה קנה בכסף מלא. וכן היה, ברכתו של המהרש"א נתקיימה, וכעבור זמן זכה האיש לחבק בן זכר.

כשגדל הילד ונעשה לנער, הוליכו אביו אל הישיבה של המהרש"א, ובקש מגבאייה שיקבלוהו, כדי שיוכל להסתופף בצלו של המהרש"א וללמד תורה מפיו. אולם הגבאים סרבו לקבלו, בנמוק שהילד רך בשנים ועדין לא הגיעה העת להכניסו אל הישיבה. מהר האיש לבית המהרש"א, וספר לו כי הגבאים ממאנים לקבל את בנו לישיבה. זכר המהרש"א את האיש ואת הבטחתו אליו, וצוה על גבאי

הישיבה לקבלו. הם כמוֹבן לא העזו להמרות פי המהרש"א, ונאותו לקבל את הנער, זכה אותו נער להתגדל ולהתעלות בתורה, והפך לאחד מתלמידיו המבוקים של המהרש"א.

היתום הפשוט שזכה לשני שלחנות

באחת מערי איטליה, התגורר גביר גדול, אוהב תורה ולומדיה. רודף צדקה וחסד היה האישי, ומרבה להעניק ממתת ידו למוסדות תורה. שמע נדיבותו וטוב לבו יצא למרחקים, ואף בבוא החכמים השדרים מארץ ישראל לעירו, על מנת לאסוף תרומות עבור הישוב היהודי בארץ הקדש, היו מתאכסנים בביתו, וכל הוצאותיהם בתקופת שבתם בעיר - היו על חשבונו.

לעשיר זה, היה נער משרת תום, ושמו יצחק גויטע. אפלו קרא וכתב לא ידע, אף תמים היה, נאמן וישר דרך, והגביר אהבו וחיבבו מאד.

פעם אחת הגיע שליח מארץ ישראל, רב גדול ונשוא פנים, ויסר לבית הגביר והתארח אצלו פנהוג. עקב היותו חכם גדול וצדיק, הצליח מאד בשליחותו, וכאשר בא להפרד מהמארח, פנה הגביר לנערו יצחק, ובקש גם ממנו שירים תרומה כלשהי, כאשר עשו אנשי העיר.

שמע יצחק את בקשת אדונו, ומיד רץ אל הכיס אשר בו ישם בכל יום מטבעות נחשת שהיה מקבל מאדונו, ויספר את המטבעות ויעלה סכומם לכדי זהוב אחד. ויאמר הנער יצחק גויטע אל הרב השליח "הא לך כל פרוטותי שחסכתי עד עתה, קח אותם לרוחת עניי ארץ ישראל", השד"ר התרגש מהתרומה, שגם אם לא היתה גדולה - נתנה בתמימות ובטהרת לב, הוא הניח ידיו על ראש הנער ובכרו: "ישימך אלקים במעלה וחיבות ככל הגבירים הרמים, ואני מקנה כי לשנה הבאה בבואי שוב, אקבל ממך עבור

יושבי ארץ ישראל נדבה בגדל שוה לנדבת אדונו, לרב העשר והטובה אשר ייטיב אלקים עמך". הנער אחז בידי הרב וינשקם, והשד"ר הירושלמי הלך לדרכו.

באותה שנה, הגיעו לעיר, שהיתה עיר נמל, אניות שודדי ים, אשר הביאו סחורות רבות שנשדדו מאניות תמימות. הסחורות היו מנחות בחביות גדולות, סגורות היטב ומהדקות במסמרים, ואפן המכירה התבצע כך: אדם המענין לקנות אחת מאותן חביות, יניח את ידיו עליה, יתר האנשים שמסביב יתחילו להתוכח על המחיר, וכל עוד יד האישי מנחת על החבית - סימן הוא שהאישי מוסיף על המחיר במטרה ברורה לקנות את החבית.

בין הסחורות שהביאו הפעם לעיר, היו חביות גדולות מעץ, כשעליהן רשום שהן מכילות חמר לעבוד עורות. כאשר עבר הנער יצחק בשוק, ושמע את קול ההמלה - נעמד לראות במה מדבר, ומבלי משים הניח את ידו על קבוצת חביות. כאשר ראו המוכרים והמכרזים שהנער שם את ידו עליהן, הבינו כי הוא עושה זאת בתור שליח אדונו הגביר, הסוחרים התחרו ביניהם על המקח, זה אומר בכה וזה מוסיף עליו, אולם מכף שידי המשרת נותרו מנחות על החביות כל זמן המכירה, הובן שרצון הגביר להעלות במחיר, ובסופו של דבר נרשם על ידי הסופר שהקניה תקפה על פי חק, ונתנה הוראה להוליך את החביות לבית הגביר ולגבות ממנו את התשלום.

כאשר ראה הגביר עגלות הבאות לביתו עם ארגזי סחורה, השתומם והתפלא מאד, ולאחר ברור הבין את שארע, כי משרתו יצחק הוא שהניח את ידו עליהם מבלי דעת את משמעות הדבר. ובידעו שנהג זה מקבל בין הסוחרים ואי אפשר להתחרט, שלם להם את הסכום הנדרש, והתבות הושמו בחצרו.

אחרי שעות אחדות, החל הגביר לפתח את התבות, כדי לראות את הסחורה, אולי

היה אפשר למכר אותה על ידי סוכניו. והנה כאשר הפה בפטיש על הארגז, בקע מתוכו קול מוזר, קול של מטבעות. כאשר פתח את התבה, והסיר את השכבה העליונה של הסחורה, ראה מתחתיה אלפי מטבעות כסף, וכך גם בשאר החביות.

הגביר היה נסער מהאוצר שהודמן לו, אולם תכף נזכר בכרפת הרב השד"ר לנער יצחק, והחליט כי האוצר הזה ודאי יעד לו מן השמים. אז קרא האדון ליצחק וגלה לו את דבר העשר העצום שהגיע אליו על ידי ברפת הצדיק מארץ ישראל, ונתן בידו את כל המטבעות, תוף המלצות מחכימות ביצד להשקיע את הכסף באפן הנכון.

הנער החל לעלות במעלות העשירות וגם לקח לו רב אשר ילמדו תורה, משנה וגמרא, וילך הלוך וגדול, וכל אשר עשה ה' הצליח בידו.

כעבור שנה, כאשר הרב השד"ר חזר לעיר זו - ספר לו הגביר בהתרגשות ביצד ברכתו התקומה, ואכן באותה שנה, הרים הנער יצחק גויטע נדבה לטובת עניי ארץ ישראל כגדל הנדבה שנתן אדונו לשעבר.

מאז והלאה עלתה קרנו של ר' יצחק כאחד הנגידים, וגם התמיד בלמודו עד שנהנה תלמיד חכם גדול, הוא חבר ספר 'שדה יצחק' ד' חלקים, וקנה לעצמו שם טוב בגשמיות וברוחניות, בעודו זוכה לשני שלחנות, תורה וגדלה במקום אחד.

"אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעצמי..."
הזכרנו לעיל את דברי הגמרא (ב"ב יא, א): "תנו רבנן מעשה במונבו המלך שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצרת (=לנתינת צדקה), חברו עליו אחיו ובית אביו

ואמרו לו: אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם, ואתה מבזבזם! אמר להם וכו' אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעצמי; אבותי גנזו לעולם הזה, ואני גנזתי לעולם הבא".

ולמדנו מדברי מונבו המלך, שהנותן צדקה אין הוא מוציא מעצמו, אלא אדרבה גוזל לעצמו, כאשר מבקשים מן האדם צדקה, הוא תמיד חושב: "ואם אתן הרבה, מה ישאר לי...?", זו טעות אימה בתפיסה, מה שאותה נותן - זה מה שבאמת ישאר לך, כל השאר - פחלום יעוף, בין לילה היה ובין לילה אבד, אין לך שום בטחון כלל שתזכה להנות ממנו.

ובשיחתנו לפרשת תרומה (אשיחה בחקיר' שמות עמ' קצח) הבאנו את דברי רבנו יוסף חיים זצ"ל המבאר בספרו 'בן יהונדע' את מאמר חז"ל: (ב"מ מב, א): "אמר רבי יצחק, לעולם יהא כספו של אדם מצוי בידו, שנאמר: וצרפת הכסף בידך". וצריך באור: הלא אדרבה יותר ראוי שיניח האדם כספו במקום המשתמר, כדגמת תבה או קרקע, ואל יניחנו בידו? אלא מבאר הבן איש חי 'מצוי בידו' - רצונו לומר שיעשה במעותיו צדקה וגמילות חסדים, ואז כספו זה - באמת בידו, לאפוקי אם יצבר הון ולא יתן, נמצא כספו אינו בידו אלא ביד אחרים, כדברי מונבו המלך שהבאנו לעיל: "אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעצמי".

ובנה מבאר דקדוק לשון יעקב אבינו עליו השלום, שנדר נדר לאמר: (בראשית כח, כב) "וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך", ויש לדקדק שהיה ראוי לומר 'מכל אשר תתן לי' ולא 'וכל אשר תתן לי', שהמעשר נתן מכלל הרכוש, ואין המעשר כל הרכוש. אלא אף כאן הדברים מטים לדברינו עד עתה, אומר

א. עין בשיחתנו לפרשת שמות (אשיחה בחקיר' ויקרא עמ' קסא) הבאנו בהערה שם עדותו של רבי יצחק גויטע מספרו 'שדה יצחק', שכאשר למד סגית חגבים בגמרא, ונתקשה במראה החגב, באותו רגע נפל חגב על הגמרא שבה למד, וכך נפשטו ספקותיו (ויכעיו הספור המפרסם שארע עם הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א כשכתב את ספרו 'קרני חגבים').

יעקב אבינו, החלק שאותו 'עשר אעשרנו לך' - הוא למעשה 'כל אשר תתן לי', הוא הרכוש האמתי ששייך לי, כל השאר אינו רכושי האמתי...
האמתי...

המיליארדר המפלג... והאמלל

מספר המגיד רבי ראובן קרלינישטיין זצ"ל: הכרתי יהודי עשיר גדול מאד, לא מיליונר, אלא ממש מיליארדר, בשנים או שלשה מיליארדי דולר העריכו את נכסיו, אך היו לו חיים קשים. ספר לי הצדיק רבי עזרא ברזל זצ"ל, כי פעם הודמן לו להיות נוכח בתפלה בבית כנסת עם אותו עשיר, האיש היה מקף כל העת בארבעה שומרים חגורי נשק מלמדי מלחמה, למה? מדוע? כי תמיד היה בפחד על חייו, שמא יתנקשו בו כדי לרשת את כספו.

"ברוך ה', אמרתי לעצמי" - ספר ר' עזרא - "הנה כמה אני מאשר ממנו, אינני זקוק מסביבי לאף אחד, אינני צריך למלאכי שמירה מלפנים ומאחור, בזכותו למדתי כמה אני מאשר, ומה פרים חיו של עשיר מפלג..."

מה באמת היה סוף חייו של אותו עשיר נכבד? הוא מת מתוך אימת מות, פעם פרצה שרפה בביתו, והוא היה באותם רגעים סגור בחדר עבודתו (שהיה חדר מבצר ממש פדגמת כספת), שוחחו עמו בטלפון שיצא מן החדר, גם רעייתו שוחחה עמו בטלפון בבקשה שיפתח את דלת חדרו האישי, כי עוד מעט הכל עולה באש, המשטרה גם בן נסתה לשכנעו בטלפון הפנימי של הבית, אך הוא חשש ומאן לצאת, חשד עלה בלבו שהטלפונים הבהולים הם תרמית של שוודים הכופים את בני הבית, ואפלו השוטרים שאמרו לו לצאת בכלל התרמית, הכל כדי לשדד את רכושו... כך סיים שם את חייו, נחנק ונפטר, מה נותר מפל המיליארדים? כלום, כלום וכלום, מה שהוא באמת זכה לתת לצדקה - נותר בידו

לנצח נצחים, והשאר? באו כמה אפוטרופוסים גויים והשתלטו על רב כספו ונכסיו.

אינני מוחל לרב מקובנא ולרב מפוניבז'!

וספר המגיד רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, שכאשר פלאוהו הבולשביקים בבית האסורים, ישב עמו ביחד גביר גדול, והנה ביום מן הימים, פתח אותו גביר את פיו, ואמר לבחור יעקב גלינסקי כשדמעות נשרו על לחייו:

"תדע לך, פי ישנם בעולם שני אנשים שאני לא מוחל להם, לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי, מי הם שני האנשים הללו? הרב של קובנא הגאון ה'דבר אברהם', והרב כהנמן הרב של פוניבז'..."

"מה הם עשו לך?" - תמה הבחור יעקב גלינסקי - "מה כבר הרעו לך הרבנים הללו שפך אתה מדבר בהם מתוך כאב עמק כל כך?"

"אני אגלה לך" - השיב העשיר, "הם נהגו לבוא לטירתי לבקש כסף לשיבותיהם, ואיך הם נכנסו ויבאו? כמו שמבקרים בביתו של עשיר... הם בקשו להצלת ישיבותיהם בנסח של דרך ארץ, ברפות ונינוחות, אכן נתתי להם כסף, אבל כמה כבר הוצאתי מכיסי? וכי רבבות הוצאתי? נתתי פרומיל ממה שהיה באוצרותי..."

"אז מה אתה רוצה מהם?" - הביט עליו הבחור ר' יעקב, העשיר התפרץ וזעק: "למה לא הכריחו אותי לתת יותר, תראה מה קרה היום עם כל כספי, אני יושב כאן כשרק בגדי לעורי, ואת הרכוש נטלו ממני הבולשביקים באימי אקדח, לא נשאר ממנו מאומה... אהה! למה הם לא באו אלי באקדחים, תן את הכסף ואם לא... אם כך היו מתנהגים לפחות היו מצילים ממני את הכסף בכח, משהו היה נשאר והיה עומד לי לעולם הבא..." ופרץ בבכי מר.

ברוך הוא כביכול ה'כהן' שקבל את מעשרותיו, והנה עכשו הקדוש ברוך הוא נוהג כ'בעל הבית', עוצר את התבואה באוצרותיו, ולך הוא נותן מעשר, רק מאה מן האלף, הרי נעשית אפה עצמך כהן, על פן באנו לברך אותך..."

הבין הבן שבדרך זו בקשו קרוביו להוכיחו על מעשיו, והצדיק את דבריהם, הודה בחטאו וקבל על עצמו להפריש להבא מעשר כראוי.

לאור זאת, היה הגאון רבי שלמה סופרי זצ"ל, מגדולי הדרשנים בדמשק, דורש כמין חמר את הפסוק: (בראשית יג, ט): "אם השמאל ואימנה ואם הימין ואשמאילה", וכך היה אומר: הן בתבת עשר והן בתבת מעשר - ישנה האות שי"ן, אמנם בעשר הנקדה מצויה בצד ימין (ש) ובמעשר הנקדה מצויה בצד שמאל (ש).

וזהו שגורמו בתורה: 'אם השמאל' - דהינו אם מקפיד אפה על מצות המעשר (בשי"ן שמאלית), אזי 'ואימנה' - הקדוש ברוך הוא ישפיע עליך עשר (בשי"ן ימנית) רב לאין קץ. אולם 'ואם הימין' - עסוק אפה עד למעלה מראשך בצבירת עשר (בשי"ן ימנית) ואיך נותן לך לזעקת העניים ותלמידי החכמים, אזי 'ואשמאילה' - יצמצם הקדוש ברוך הוא את נכסיד, ויותר בידך רק מעשר (בשי"ן שמאלית) ממה שהיית רגיל להרויח...

הנתינה לכהן - התחברות לצנור השפע

והנה על הפסוק (במדבר ה, י) "ואיש את קדשיו לו יהיו איש אשר יתן לכהן לו יהיה", פרש רש"י: 'איש אשר יתן לכהן' - מתנות הראויות לו, 'לו יהיה' - ממון הרבה.

ואת הטמון בעמק ברכה זו, באר המגיד מדובנא זצ"ל על דרך משל, לסוחר זקן שהיה צריך להפליג למדינת הים, ובכיתו הותיר את כל ילדיו, כאשר מתוכם היה רק אחד יודע את מלאכת הבשול, ועליו הטיל הסוחר את

[וכאשר הגר"י גלינסקי יצא את מסף הברזל ועלה לארץ, ופגש ברב כהנמן זצ"ל ראש ישיבת פוניבז', הוא ספר לו מדבריו של אותו עשיר שישב בכלא, ואמר לו הרב כהנמן שאכן זוכר הוא אותו, וכאשר היו בא אליו לקבל ממנו נדבה לאחזקת הישיבה, היה אותו עשיר אומר באנחה: "אם אתן הרבה לצדקה, מה ישאר עבורי ועבור ילדי...".]

"עשר בשביל שתתעשר"

הזכרנו גם פן את המספר במדרש (תנחומא ראה, ילקוט רמז תתצב) על איש חסיד, שהיה לו שדה פורה ומלא ברכת ה' - בכל שנה ושנה הניב השדה אלף מדות חטה, ובכל שנה אחר הקציר - הפריש האיש מעשר פדין; מאה מדות מן האלף שקצר, ומיתר התבואה התפרנסו הוא ואשתו ובניו ברוח.

לעת זקנתו קרא האיש לבניו ואמר לו: "זכה אותי ה' בשדה טוב עד למאד, ממנו התפרנסתי די צרכי והותר, אלף מדות חטה הניב שדה זה, ותמיד הפרשתי מאה מהן למעשר. אם כך תנהג - תשרה הברכה במעשה ידיך, והשדה יוציא גם לך כדרך שהוציא לי".

בשנה הראשונה אחרי מות האב, נהג הבן כפי שנצטווה, אולם משנה שניה ואילך החל להפחית במעשרותיו, וכך גם השדה המעיט את תבואתו, עד כדי שלבסוף הניב לו רק מאה מדות חטה - עשירית מהכמות אותה היה מניב לאביו.

בעודו יושב ומהרהר במצבו הירוד, הנה רואה הבן את קרוביו ומכריו באים לבקרו, כלם לבושים בגדי לבן. התפלא הבן על המראה וקרא אליהם בצער: "וכי לשמח על אסוני, ולשחוק על משבתי באתם? ומה אפוא שמחתכם?" ענו קרוביו: "חלילה לנו לשמח על אסונך, אלא להפך, באנו לשמח עמך לרגל מעמדך החדש... אביך שהפריש מעשרות פדין - היה בבחינת 'בעל הבית' והקדוש

התפקיד לבשל לאחיו מדי יום ביומו. אבל האב הרגיש, כי הנער הזה אין לבו טוב על אחיו, ודאג בלבו שמא תפרץ מריבה בהעדרו, ואז לא יאבה הבן לבשל בעבורם, מה עשה? בטנם צאתו מן הבית פנה אל המשרת ואמר לו: "תדאג להעלים את כל הסירים הקטנים, ותשאיר רק סירים גדולים ורחבים", וכששאלו המשרת מה טעם הדבר? השיב הסוחר: "כאשר יהיה לנער פלי קטן - לא יבשל פי אם עבור עצמו, אבל כאשר ירצה לבשל בקדרה גדולה - הלא מעט מאכל אי אפשר לבשל, ובעל פרחו יהיה מרחק לבשל קדרה מלאה, וכאשר הקדרה תהיה מלאה אזי יהיה התבשיל מספיק בעבור כלם".

והנמשל בזה: הנה כל בני ישראל צריכים השפעה של ברכה וטוב, אבל אין בלחם להשיג זאת, אולם שבט לוי, כהני ה', משרתי אלהינו - ידם רב להם להוריד שפע של ברכה, כמאמר המדרש (במדבר פ"ה): 'הנה עין ה' אל יראוי' - זה שבטו של לוי, פי יראתם וצדקתם בטוהה לעולם, ותמיד הם ראויים להשפיע לעצמם ברכות. אכן יש מקום לחשש שמא יראה הלוי להמשיך ברכה והשפעת טובה רק לעצמו ומה לו לאחרים, לכן אמר ה' אל אהרן: (במדבר יח, כ) "בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל", דהינו קדרה קטנה בפני עצמה לא תבשל לך, כי אם: 'אני חלקך ונחלתך בתוך בני ישראל', בתוך הקדרה הגדולה שיש בה די בעבור כל ישראל, שמה יהיה חלקך מערב, ומעתה בנקל יזכה הישראל להשיג שפעו באין מעצור המקטרג, כי הברכה תבוא בעבור הלוי וזכותו.

אולם עדין נשאלת השאלה, במה יזכו ישראל לקבל את השפע המגיע ללוי, ומה שיכרות ושתפוט יש להם בזה? - אלא על ידי הנתנה שנותנים ללוי, תרומות ומעשרות ושאר מתנות, הרי הם מתקשרים עמו, וכך זוכים לאותו שפע אלקי רב ועצום בזכותו.

וכמאמר הפסוק: (מלאכי ג, י): "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד בלי די".

וזהו עמק דברי רש"י: 'איש אשר יתן לכהן' - מתנות הראויות לו, 'לו יהיה' - ממון הרבה, כי כפי הנתנה שנותן הישראל לכהן, הרי הוא מתקשר עמו, וזוכה להיות שותף בשפע העצום שמוריד הכהן לעולם בכת עבודתו את אלקיו.

האדם מקבל שכר - גם על הנסבב מהנתנה

באור נוסף מבארים המפרשים בפסוק זה, שהלא פידוע הישראל נותן משדותיו תרומה גדולה לכהן, ומעשר ראשון ללוי, ומאותו מעשר - מפריש הלוי תרומת מעשר לכהן. ויש לחקר האם שכר תרומת המעשר נזקף גם בן לזכותו של הישראל שנתן ללוי את התבואה, או זוכה בו רק הלוי המפריש בפעל? על בן באה התורה ומלמדת שגם הישראל זוכה באותה נתנה, כי בחסד וצדקה - לא רק מה שהאדם עושה בפעל נזקף לזכותו, אלא גם במה שהתגלגל יש לו זכות, ויש למצא משמעות זו בפיוט 'אדון עולם': "גומל לאיש חסד כמפעלו" - 'כפעלו' לא נאמר אלא 'כמפעלו', דהינו שגם מה שנפעל ונסבב מנתנת הצדקה והחסד, מיחס אף הוא לאותו נותן.

וזהו משמעות הפסוק: לא מבעיא שאיש את קדשיו לו יהיו' - דהינו שהאדם זוכה בשכר ההפרשות שנותן בעצמו לכהן תרומה גדולה וללוי תרומת מעשר, אלא 'איש אשר יתן לכהן לו יהיה' גם ההפרשה שהלוי מפריש לכהן - נזקפת לזכות הנותן הראשון.

וכידוע, כל הבחינות הללו - לא רק במפריש תרומות ומעשרות לכהן וללוי נאמרו, אלא בכל התורם לאחזקת אדם שמקדיש

עצמו לתורה, וכדכתב הרמב"ם (שמשו ויובל יג, א): "ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מפל באי העולם, אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמד לפני ה' לשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צוארו על החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם - הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים".

על פן כל מחזיק תורה, ומפריש מפיסו למען אברכים צמלי תורה, עליו לדעת שההתקשרות שלו עם אותו לומד בתמיכתו בו, תזכה אותו להתחבר לצנור השפע, ולזכות לברכת 'והריקתי לכם ברכה עד בלי די', עד שיבלו שפתיו מלומר די מעצם הטובה והחסד שישפעו עליו ממרומים, ולא רק שזוכה לשפע עצום מזכותו של הלומד שתומך בו, אלא כל הפרות ופרי הפרות שיעשו מלמוד זה - יזקפו לזכותו, ויזכוהו בשכר משלם בזה ובכא.

מן היפי החיצוני - זוכה להשיג התעלות ורוחנית בבירה ועצומה השקולה כנבואה.

[אולם ענין הפרישה מן המתים, אינו שייך לתחום הפרישות, כי אדרבה, אמר החכם (קהלת ז, ב): "טוב ללכת אל בית אכל מלכת אל בית משתה באשר הוא סוף כל האדם והחי? תן אל לבו", ובמדרש (קה"ר פ"ז): "אמר ר' סימון... מצינו שהלכו לבית המשתה ולא שרתה עליהם רוח הקדש זה עוג, ושלשת רעי איוב הלכו לבית האבל ושרתה עליהם רוח הקדש הרי הוא דכתיב: (איוב ד) ויען אליפז... ויען בלדד, תני בשם רבי מאיר כל מקום שנאמר עניה ואמירה פה, ככה, אלו בלשון הקדש ברוח הקדש הוא מדבר". אלא הטעם כפי שכתב 'בעל הטורים' (במדבר ו, ו) שהנזיר פורש מן המתים, כדי שלא יתלו את קדשת הנזיר בהיותו 'דורש אל המתים' חלילה, על פן צוטה התורה "כל מי הזירו לה' על נפש מת לא יבא".]

בוא וראה כמה שגכה מעלת הנזיר, עד שלאחר תם ימי נזירותו, נחה עליו תביעה איך יתכן שיורד עתה ממדרגתו ושב להיות כאחד האדם. ודבר זה מבאר בדברי הרמב"ן, שתמה מה טעם צריך הנזיר להביא קרבן חטאת במלאת ימי נזרו, הלא אדרבה היה לו להביא קרבן קדם שנתקדש ונתעלה. אלא באר הרמב"ן: "ועל הדרך הפשוט, כי האיש הזה חוטא נפשו במלאת הנזירות, כי הוא עתה נזיר מקדשותו ועבודת השם, וראוי היה לו שיזיר לעולם ויעמד כל ימיו נזיר וקדוש לאלהיו, כענין שאמר: 'ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזרים', השנה אותו הכתוב לנביא, וכדכתיב: 'כל ימי נזרו קדש הוא לה' והנה הוא צריך כפרה בשובו להטמא בתאוות העולם".

ומה אמור לעורר את נפש האדם על מנת שישאף להגיע למעלתו של הנזיר? אומרת הגמרא: (סוטה ב, א) "כל הרואה סוטה בקלקולה

התבוננות בלקחי פרשת הנזיר

לסיום שיחתנו, נתבונן מעט בפרשת ה'נזיר', אשר מצויה בתוך פרשתנו פרשת נשא, ונשתדל להפיק ממנה כמה לקחים מוסריים בעזרת ה' יתברך.

ידוע המבאר ברמב"ם שהנזיר הוא בכחינה של נביא, כפי שכתב (נזירות י, יד): "האומר הריני נזיר אם אעשה כף וכף או אם לא אעשה וכיוצא בזה הרי זה רשע, ונזירות כזו מנזירות רשעים הוא, אבל הנזיר לה' הרי קדשה הרי זה נאה ומשבח ועל זה נאמר: "נזר אלהיו על ראשו... קדש הוא לה'", ושללו הכתוב כנביא (שנאמר): 'ואקים מבניכם לנביאים ומבחוריהם לנזרים'".

דהינו אדם שזוכה למדרגה גבוהה של פרישות מן היין, וההבלת כל תענוגי העולם הזה, וכן גדול פצע שער ראשו, דהינו פרישה

שְׁדָרְשׁוּ חַיִּים לְסִמּוּכִים, לְמַה נִסְמָכָה פְּרִשְׁת
נְזִיר לְפְרִשְׁת סוּטָה? - לְלַמְדָּךְ שֶׁהַרְוָאָה סוּטָה
בְּקִלְקוּלָהּ, זִיר עֲצָמוּ מִן הַיִּין - תִּרְחַק
מִהַנְּסִיּוֹן, זֶה הַשִּׁטָּה הַטּוֹבָה בְּיִתְרָה!

יְהִי רְצוֹן שְׁנוּכָה לְהִתְחַזֵּק בְּדַבְרִים הַלְלוּ,
לְהִיּוֹת מְנוֹתְנֵי צְדָקָה וְגוֹמְלֵי חֲסָדִים, נְפָנִים
אֶת הָאֱמוּנָה לְעִיל, שֶׁהַנּוֹתֵן צְדָקָה, אֵינוֹ נוֹתֵן
מִשְׁלוֹ לְאַחֲרִים - אֲלֵא גוֹנֵן לְעֲצָמוֹ, זוֹכֵה לוֹ
וּלְבָנָיו אַחֲרָיו, בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִיּוֹת, בְּעוֹלָם
הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא, מִשְׁקִיעַ אֶת כְּסָפוֹ בְּמָקוֹם
הַנְּכוֹן וְהַטּוֹב בְּיִתְרָה. וְכֵן נִשְׁתַּדֵּל לְהַבְבִּיל
תַּעֲנוּגוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה, וּלְהַגְדִּיל כַּח הַנְּשִׁמָּה
עַל כַּח הַגּוֹף, כְּעֵנֶן הַנְּזִיר, וְנִזְכָּה לְבִיאַת גּוֹאֵל
צְדָק בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן!

זִיר עֲצָמוּ מִן הַיִּין, כְּאֲשֶׁר אָדָם רוֹאֶה לְאִיזוֹ
קָלוֹת רֹאשׁ וְרוּחַ שְׁטוּת נִתֵּן לְהַגִּיעַ עַל יְדֵי
הַיִּין, הֵרִי הוּא מִזִּיר עֲצָמוֹ מִמֶּנּוּ, כְּמֵאֲמָרָם:
'סַחֲוֹר סַחֲוֹר אֲמַרִּינָן לְנִזְיָרָא לְכַרְמָא לֹא תִקְרַב'.

וּמִכָּאֵן לְמַדְנֵנוּ, שֶׁהַדְרָךְ הַיְשָׁרָה שְׁלֹא לִפְל
לְזוֹעוֹת הַחֲטָא, הִיא רַק עַל יְדֵי בְּרִיחָה מִהַנְּסִיּוֹן,
וְהַתְּרַחֲקוֹת מִמָּקוֹם הַחֲטָא. אֲמַרו חַיִּים לְ (סוּטָה
ג, א): "אֵין אָדָם עוֹבֵר עַבְרָה אֲלֵא אִם כֵּן
נִכְנַס בּוֹ רוּחַ שְׁטוּת", וַיֵּשׁ לְשֹׂאֵל, כִּינָן שְׁנִכְנַסְתָּ
בְּאָדָם רוּחַ שְׁטוּת, מָה הָיָה לוֹ לְעֲשׂוֹת? בְּמָה
הוּא אָשָׁם? אֲלֵא הָאֲשָׁמָה וְהַתְּבִיעָה הִיא מִפְּנֵי
מַה נִכְנַסְתָּ לְמַצֵּב בּוֹ יְכוּלָה לְהַשְׁתַּלֵּט עָלֶיךָ
רוּחַ שְׁטוּת, אִם הִיִּתְּ מִסְתַּוֵּבֵב בְּבִתֵּי כְּנִסְיוֹת
וּבְבִתֵּי מִדְרָשׁוֹת, וְלֹא מִתְקַרֵּב לְמָקוֹם הַנְּסִיּוֹן
- לֹא הִיִּתְּהָ נִכְנַסְתָּ בְּךָ רוּחַ שְׁטוּת, וְזֶהוּ

